

بررسی اثرات ضددردی و ضدالتهابی عصاره‌های آبی و الکلی گیاه خرفه در موش‌های سفید کوچک و بزرگ

موسی‌الرضا حاج‌زاده* (M.D,Ph.D)، حسن‌رخشنده (Pharm. D)، مهدی اسماعیلی‌زاده (M.Sc)، احمد قربانی (M.Sc)
دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشکده پزشکی، بخش فیزیولوژی و بخش فارماکولوژی

چکیده

سابقه و هدف: گیاه خرفه با نام علمی *Portulaca oleracea* گیاه دارویی شناخته شده‌ای است که اثرات متعددی از قبیل اثرات ضددردی، ضدالتهابی و شل‌کنندگی عضلات صاف و اسکلتی به آن نسبت داده شده است. هدف ما از این پژوهش بررسی اثرات ضددردی و ضدالتهابی این گیاه می‌باشد.

مواد و روش‌ها: در مطالعه حاضر اثر ضددردی عصاره‌های آبی و الکلی این گیاه توسط آزمون‌های سنجش درد شامل آزمون صفحه داغ (Hot plate) و آزمون پرش دم (Tail flick) مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور در هر آزمون سنجش درد ۶ گروه ۱۰ تایی موش سوری انتخاب و سپس عصاره‌های آبی و نیز مرفین (شاهد مثبت) و نورمال سالین (شاهد منفی) به موش‌ها تزریق شد. مدت زمان تحمل درد حیوان در زمان‌های ۰، ۳۰، ۶۰ و ۹۰ دقیقه پس از تزریق ثبت گردید. برای بررسی اثرات ضدالتهابی نیز ۳۲ سر رت از نژاد ویستار-آلبینو به چهار گروه تقسیم شدند و یک‌ساعت قبل از تزریق کاراگنن برای ایجاد التهاب در پنجه پا، با نورمال سالین (کنترل منفی)، دیکلوفناک سدیم (کنترل مثبت) و عصاره‌های آبی و الکلی خرفه، تیمار شدند. حجم ادم ایجاد شده در پنجه پا در فواصل ۱ و ۳ ساعت پس از تزریق کاراگنن در هر گروه اندازه‌گیری شد. موارد ثبت شده توسط آزمون ANOVA و تست تعقیبی Tukey مورد مقایسه و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و در هر مورد که $P < 0.05$ بود اختلاف معنی‌دار تلقی گردید.

یافته‌ها: عصاره‌های آبی و الکلی با دوز ۴۰۰ mg/kg B.W در آزمون صفحه داغ ($P < 0.001$) و نیز در آزمون پرش دم ($P < 0.001$)، اثرات ضددردی معنی‌داری نسبت به گروه کنترل منفی نشان می‌دهند. بیشترین اثر دارو در زمان ۶۰ دقیقه بعد از تزریق عصاره می‌باشد. هر دو عصاره آبی و الکلی در دوز ۴۰۰ mg/kg B.W در زمان ۶۰ دقیقه در آزمون صفحه داغ در حدود ۶۰٪ اثر ضددردی مرفین و در آزمون پرش دم به ترتیب ۲۶ و ۴۲٪ اثر ضددردی مرفین را نشان می‌دهند. تفاوت معنی‌داری بین میزان اثر عصاره‌های آبی و الکلی مشاهده نشد. عصاره‌های آبی و الکلی خرفه در فاصله یک‌ساعت ($P < 0.01$) و ۳ ساعت ($P < 0.001$) پس از تجویز کاراگنن موجب کاهش معنی‌دار ادم پنجه پای حیوان شدند.

نتیجه‌گیری: این نتایج نشان می‌دهد که عصاره‌های آبی و الکلی گیاه خرفه با دوز ۴۰۰ mg/kg B.W اثرات ضددردی و ضدالتهابی قابل ملاحظه‌ای داشته و با توجه به این‌که این گیاه مصرف خوراکی دارد می‌توان مصرف خوراکی و موضعی آن را برای کاهش درد و التهاب پیشنهاد نمود.

واژگان کلیدی: خرفه، عصاره آبی، عصاره الکلی، ضددرد، ضدالتهاب، موش کوچک، رت.

مقدمه

گیاهی است علفی، یک‌ساله با ساقه‌ای گوشت‌دار و برگ‌های متقابل و گل‌های کوچک زرد رنگ. این گیاه در اغلب نقاط کره زمین می‌روید و امروزه هم به صورت خود رو و هم

خرفه (Purslane) با نام علمی *Portulaca Oleracea* L